Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 6 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 14. Dnia 22. lipca 1897. **XXIV. rocznik.**

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: **Teofil Merunowicz.**

Świadectwa służbowe.

Wiadomo każdemu, kto jako tako obznajomiony jest ze sprawami naszych stowarzyszeń, jak doniosłe znaczenie dla każdego z nich ma szczęśliwy dobór ludzi w zarządzie i w biurze. Od tego zależy po prostu całe powodzenie instytucyi. Do przewodnictwa i do Rady nadzorczej potrzebne są osobistości poważane i wpływowe, każdej służbie dla dobra publicznego gorliwie oddane, a przytem obdarzone temperamentem i energią, duchem śmiałej inicyatywy i przedsiębiorczości.

Tacy ludzie nie dadzą Towarzystwu ugrzęznąć w leniwym zastoju; pod ich opieką będzie ono zakorzeniało się i rosło, szeroko wpływ swój rozgałęziając.

Lecz nie przyda się na nic inicyatywa ze strony prezydyum i Rady nadzorczej, jeżeli ich projekta i postanowienia nie będą odpowiednio wykonane.

To zaś zależy od Dyrekcyi.

Ażeby Dyrekcya odpowiadała swoim ważnym zadaniom, muszą w jej skład wchodzić ludzie, którzy przedewszystkiem rozumieją się dobrze na poruczonym im interesie — na jego właściwościach i formach załatwiania, mają doświadczenie w ocenie ryzyka, znają dokładnie teren, na którym działać mają, posiadają odpowiednią inteligencyę i bystrość w oryentowaniu się w każdem położeniu, tudzież upartą, niezłomną wytrwałość w wykonaniu każdego zamiaru powziętego.

Dzieje naszych stowarzyszeń silniej rozwiniętych dowodzą, że ani statuta troskliwie wystylizowane, ani pieniądze, ani inne sprzyjające warunki miejscowe same przez się nie wystarczają do pomyślnego rozwoju przedsiębiorstwa, jeżeli w zarządzie nie ma odpowiedniego doboru l u d z i — przedewszystkiem w składzie Dyrekcyi.

Otóż pod tym względem stowarzyszenia nasze muszą walczyć z niemałemi trudnościami. Szczęśliwe stowarzyszenie, które natrafi na kierownika odpowiedniego! Wiemy, że wśród możliwie najgorszych warunków, w miasteczkach lichych, z ludnością do najwyższego stopnia zniszczoną i zdemoralizowaną pijaństwem i lichwą, w obec apatyi powszechnej — tędzy dyrektorowie potrafili przecież ugruntować byt stowarzyszenia, i rozwinąć je do wysokiego znaczenia.

Doświadczenie przekonuje też faktami, które każdego czasu mogą być udowodnione nazwiskami osób i instytucyj, że jak w każdym zawodzie, tak i w zawiadowstwie sprawami stowarzyszeń, dyletantyzm nigdy nie doprowadzi daleko. Tylko tam rozwój stowarzyszenia postępuje drogą pewną i stałą, gdzie zarząd spoczywa w ręku ludzi fachowych — to jest takich, którzy to zajęcie uczynili podstawą egzystencyi materyalnej swojej osobistej i swoich rodzin. Tylko tacy dyrektorowie zajmują się sprawami poruczonych im stowarzyszeń z szczerem rozmiłowaniem, tak gorliwie i troskliwie, jak ojciec dba o zdrowie i powodzenie swojego dziecięcia.

Tacy dyrektorowie wychodzą zazwyczaj ze stanu urzędniczego, z pomocników biurowych, kontrolorów i kasyerów zawodowych. Skoro raz obrali sobie pracę w biurach stowarzyszeń za zawód życia, gdy z czasem dali się poznać, iż są ludźmi sumiennymi i zdolnymi — jednali sobie w zarządzie spółki coraz więcej wpływu i znaczenia, w ich rękach rosło przedsiębiorstwo i potężniało, aż doszło do tego, że teraz ich nazwiska łączą się nierozdzielnie z instytucyą, która im zawdzięcza swoją świetność.

Pośrednictwo Związku w dostarczaniu stowarzyszeniom związkowym odpowiednich urzędników, stanowi więc jedną z usług wcale nie małowa-

żnych — tem bardziej, że na dość niepewną z początku egzystencyę urzędnika, zależnego od protekcyj miejscowych i od wyniku wyborów każdorocznych wielki panuje niedostatek zdolniejszych kandydatów.

Biuro Związku stara się jaknajsumienniej wywiązywać się ze zleceń stowarzyszeń związkowych, żądających wskazywania im kandydatów na urzędników. Niemiłe doświadczenia w kilku wypadkach naraziły jednak Związek na zarzuty i pretensye wcale niezasłużone Okazało się bowiem, iż niektóre Dyrekcye, chcąc się pozbyć łatwiej urzędników nieodpowiednich, albo też przez źle zastosowaną grzeczność, wydają odchodzącym urzędnikom, bez najmniejszego względu na ich r z e c z y w i s t y charakter, kwalifikacye i usposobienie, jaknajlepsze, jaknajpochlebniejsze świadectwa. Takie piękne świadectwo, wydane niedołędze, świadczy przedewszystkiem bardzo niekorzystnie o inteligencyi tych, którzy zachwycają się owym idyotą; świadectwo zaś dobre, wydane człowiekowi lichego charakteru, intrygantowi lub skłonnemu do sztuczek nieuczciwych w chęci zysku, dowodzi wprost braku sumienności u tych, którzy nie wstydzą się na takim akcie kłaść swój podpis. Dyrekcya, która przez grzeczność fałszywą, albo z interesu — ażeby pozbyć się złego urzędnika, wystawia mu kłamliwie dobre świadectwo, ułatwiając mu tym sposobem znalezienie posady w innem bratniem stowarzyszeniu, postępuje tak samo, jak gdyby brat bratu, albo sąsiad sąsiadowi posyłał w dom ludzi, dotkniętych zarazą. Może się zdarzyć, że zaraza nie przyjmie się, i nikt nie dowie się o podstępie. Ale jeżeli zaraza działać zacznie, to co sobie pomyśli poszkodowany o tym, który mu ją na nasłał w dom?....

Sprawa „świadectw z grzeczności“ stanowiła przedmiot obszernej rozprawy na ostatniem posiedzeniu Wydziału Związku. Rozmaite proponowano środki dla zneutralizowania szkód, zrządzanych kłamliwemi świadectwami służbowemi, zalecającemi niegodnych lub niezdarnych urzędników. Mówiono o udzielaniu Związkowi poufnych informacyj, których tajność gwarantowałaby prawdę i t. p. Lecz ostatecznie odrzucono wszystkie podobne projekta jako nieodpowiednie. Zgodzono się tylko na to ażeby w czasopiśmie związkowem zwrócić na to uwagę, jak niegodnie i niesumiennie postępują ci, którzy urzędnikom odchodzącym wydają fałszywe świadectwa. U c z c i w e D y r e k c y e z r o z u m i e j ą c e l i d o n i o s ł o ś ć t a k i e j w s k a z ó w k i — d l a n i c h j ą p i s z e m y !

Stowarzyszenia kredytowe i współdzielcze
w Królestwie Polskiem.

Sprawozdanie za rok 1896.

W nrze 25. wydawanego w Warszawie tygodnika *„Głos“* z daty 19. czerwca znajdujemy sprawozdanie z rozwoju stowarzyszeń w Królestwie, podane przez p. Nikodema Krakowskiego, wytrwałego pioniera idei stowarzyszeń w tamtej dzielnicy.

Sprawozdanie to podajemy w wyciągu.

Sprawozdanie zeszłoroczne, pisze pan Krakowski, rozpoczęliśmy od powitania nowego stowarzyszenia w Piotrkowie; rok ubiegły nie uczynił żadnego postępu na polu kooperacyi.

Niemcy posiadają 6.000 stowarzyszeń, Anglia 1.500, Austrya 1.400, Włochy 700 i t. d., nawet Serbia ma ich już 15, podczas gdy my liczymy tylko 13 (trzynaście) stowarzyszeń! Zato wzrasta u nas liczba lombardów, wzrastają bezustannie obroty totalizatora, posiadamy już wyścigi letnie i jesienne, a wkrótce będą pewno wiosenne, zimowe i wyścigi *„demi-saison“*; kolosalnie wzrasta ilość majątków ziemskich, wystawionych na subhastacyę, wkrótce mieć będziemy nową konwersyę listów zastawnych ziemskich (czyż nas nie stać na jakieś bagatelne trzy miliony kosztów konwersyi), wzrasta lichwa z dniem każdym, i w odpowiednim stosunku liczba domów noclegowych i tanich kuchen ludowych: nie zasypiamy więc gruszek w popiele. Co zaś do stowarzyszeń współdzielczych, to czyż one istotnie przynoszą jakiś pożytek?

Niech na to odpowiedzą cyfry.

Nasze stowarzyszenia kredytowe współdzielcze udzielają rocznie przeciętiowo 18 do 20 milionów rubli drobnych pożyczek i gromadzą rocznie 7 do 8 milionów rubli drobnych oszczędności. Dzięki naszym 13 kasom współdzielczym owe oszczędności obracane bywają na użyźnienie pracy produkcyjnej, na zwalczanie lichwy, na ochranianie od nędzy i moralnego upadku. Dzięki naszym 13 kasom — 15.000 stowarzyszonych zaczyna pojmować należycie doniosłość idei samopomocy i stowarzyszeń na niej opartych. Po za obrębem tych korzyści społecznych nasze kasy zarabiają rocznie przecięciowo 200.000 rs. i zdołały zebrać sobie 500.000 rs. funduszu rezerwowego.

Co do funduszów rezerwowych naszych stowarzyszeń zapadła ważna decyzya ministeryum finansów. Fundusze te, wynoszące już teraz około pół miliona rubli, nie miały, ściśle biorąc, faktycznego właściciela, ponieważ uczestnicy kasy nie przelewają,

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych
za miesiąc czerwiec 1897.

Miejscowość i firma *)	Stan bierny							Kapitał obrotowy	Stan czynny			
	Udziały	fundusz rezerwowy	Wkładki	Pożyczki zaciągnięte	Saldo rachunku Banku kraj.	Saldo odsetek	Reszta pozycyi stanu biernego		Pożyczki udzielone	Koszta założenia ruchom. i admin.	Reszta pozycyi stanu czynnego	Gotówka
	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
Bełz Tow. zalicz.	17552	7461	34434	13217	—	5	—	72669	52293	609	19697	69
Biała Tow. kredyt. i oszczęd.	21436	1430	53574	47022	—	2110	—	125572	118558	2240	4588	185
Biecz Tow. wzaj. kredytu	17458	115	53790	15670	1279	865	—	89177	74071	770	12843	1493
Bircza Tow. zalicz.	19629	6699	35666	48225	—	—	1227	111446	103998	1295	5692	461
Bochnia Tow. zal.	22634	2403	48026	4650	—	1925	1002	80641	75356	1521	3049	715
Bołszowce Kasa zal. „Nadz.“	7817	2461	10704	9840	—	716	2144	33682	28610	674	3863	535
Bołszowce Bank zal.	14754	2736	24854	9338	—	1003	219	52904	43020	1188	7699	997
Borszczów Pow. K. zal. i oszcz.	9495	977	6453	15430	1398	619	224	34596	33488	1063	13	32
Brzesko Tow. zal.	59831	20126	165092	7555	—	6168	4287	263059	241007	2637	16583	2832
Brzostek Tow. zal.	5098	858	16059	9441	—	699	1	32156	29976	845	82	1253
Busk Bank kredyt.	777	17	—	—	—	13	300	1107	610	232	—	265
Cieszanów Tow zal.	13965	5512	56285	19900	1192	—	510	97364	75235	1903	19076	1150
Czortków Tow. zal.	23504	2265	89613	—	—	2351	1554	119287	109843	1158	4179	4107
Dąbrowa Tow. zal.	89065	27656	213528	27596	—	8848	6350	373043	343824	3120	24575	1524
Dębica Tow. wzaj. kredytu	46240	11413	246097	26360	821	14724	8682	354337	334893	3684	6075	9685
Delatyn Bank zal. „Nadz.“	6485	1655	1966	20384	3000	—	—	33490	23926	260	8805	499
Dobczyce St. poż. i oszcz. „Wz. p.“	7157	1648	10450	15400	—	—	—	34655	31170	989	2143	353
Drohobycz T. zal.	49098	14072	242426	—	—	3971	413	309979	268906	6889	27405	6780
Dubiecko Tow. zal.	18066	3276	56394	20656	—	3778	816	102986	98062	1090	3560	274
Dukla Tow. zalicz	23603	3599	99936	8758	—	1004	1	136900	129877	1886	2021	3116
Dynów Tow. zal.	13431	2272	72830	10901	—	2348	1324	103106	97051	587	5216	252
Gliniany Tow. zal.	42312	19765	128329	14564	628	3897	5016	214511	185182	2974	24846	1509
Głogów Pow. T. zal	37518	13044	193920	21850	—	4608	273	271213	253950	1141	12550	3572
Grybów Tow. zal.	31735	13212	194396	15600	—	—	—	254943	239463	1049	12589	1842
Husiatyn Pow. T. z.	11787	2126	48578	9716	263	2705	3582	78757	69955	1145	5928	1729
Jaryczów Nowy Kasa zal. „N.“	5455	1414	1308	7950	—	652	360	17139	15076	419	1604	40
Kalwarya zebrz. T. oszcz. i poż.	10716	468	43651	6000	—	3333	439	64607	62436	447	—	1724
Kamionka strum. Pow. T. zal.	20924	9727	95898	—	—	2914	6400	135863	108474	1380	24175	1834
Kałusz Tow. zal.	23608	7232	56366	9900	—	—	1208	98314	79312	1406	16148	1448
Kolbuszowa T. z. „Szcz. Boże“	25073	10886	90802	15500	—	3094	5376	150732	144772	996	4502	462
Kraków Tow. zal.	100056	22736	333160	202099	—	19558	2503	680112	600049	7113	34189	38861
Kulików Kasa zal. „Nadzieja“	10849	2350	14139	19950	—	—	1006	48294	41992	1354	3741	1207
Limanowa T. z. i ochr. włas. ziem.	69433	30604	147023	87277	1082	3401	3351	342171	327670	2690	9529	2282
Lisko Tow. zalicz.	42286	10905	302682	48990	—	5680	1233	411777	397799	2377	10947	654
Lubaczów Tow. kred. miejskie	40177	8755	41878	9426	—	—	473	100709	95189	1133	4294	93
Lubaczów St. zal.	12882	1788	27662	17401	—	1990	357	62080	59103	1403	1573	1
Lwów Bank zalicz.	164552	44616	682976	644731	—	27806	45	1564726	1483508	12078	46765	22375
„ Pow. Tow. zal.	15025	3648	58357	15100	—	—	—	92129	78126	669	11506	1828
„ T. z. urzęd. poczt.	36612	4931	22327	43100	—	2516	473	109959	107149	1489	1082	238
„ Lwowsk. T. bankowe	36428	1873	13964	107792	—	2384	650	163091	136695	4393	13747	8256
„ T. eskont. i zal.	26346	6112	13543	29429	—	2678	4439	119917	68648	2015	46466	2788
„ Tow. wzaj. kredytu	64257	5623	54846	57682	—	1767	417	184591	176017	3016	3335	2223
Maków St. poż. „Wzaj. pom.“	65674	16098	166548	7000	—	8241	93	263654	209505	2835	48050	3264
Mikołajów Kasa zal. „Nadzieja“	3806	1094	2371	12020	—	156	397	19844	18126	334	884	500
Milówka St. oszcz. i poż. „Opat.“	16805	5280	41809	18780	—	396	1283	84353	66832	178	17214	129
Monasterzyska T. z.	13026	3301	44377	3700	—	1932	1272	67608	61027	1344	3144	2093
Nadwórna Kasa zal.	36457	9464	58917	45697	2297	873	—	153705	123797	882	29007	19
Nisko Pow. Kasa zal. i oszcz.	3550	750	4013	2000	—	450	—	10763	9851	691	—	221
Obertyn Kasa zal. i oszczędn.	5338	1245	12770	6156	—	1352	467	27328	25171	1656	477	24
Oświęcim Tow. oszczęd. i poż.	85128	25404	343183	36910	—	9467	30415	530507	458603	2145	64739	5020

*) Tylko wykazy nadesłane przed 10. każdego miesiąca znajdą w tabeli pomieszczenie.

Miejscowość i firma	Stan bierny							Kapitał obrotowy	Stan czynny			
	Udziały	fundusz rezerwowy	Wkładki	Pożyczki zaciągnięte	Saldo rachunku Banku kraj.	Saldo odsetek	Reszta pozycyi stanu biernego		Pożyczki udzielone	Koszta założenia ruchom. i admin.	Reszta pozycyi stanu czynnego	Gotówka
	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
Pilzno Stow. oszczęd. i poż.	11221	4665	102838	1453	—	1586	1232	122995	119784	1204	998	1009
Podgórze St. p. i o. „Wz. p.“	69930	23818	444270	71119	—	12407	221	621765	604791	8777	—	8197
Podhajce Tow. zal.	26992	5211	54984	15433	1553	4631	1872	110676	106530	1202	2085	859
Przemyśl T. z. rol.	70718	28344	192040	187262	2924	5985	220	487493	386141	6870	93409	1073
Przemyśl K. zal. rzem. i rol.	107852	17687	273079	21199	—	12712	53177	485706	417359	3974	48776	15607
Radłów Tow. zal.	2292	1007	2862	5981	—	8	—	12150	11203	508	294	145
Radomyśl Stow. oszcz. i poż.	6133	3142	18754	11817	—	86	240	40172	34592	668	2726	2186
Radymno Kasa zal.	10709	2627	16292	16900	—	1058	2249	49835	43948	762	1818	3307
Rohatyn Tow. zal.	21249	5906	60637	—	—	1298	2479	91569	64805	1170	24587	1007
Rozdół Tow. zal.	3988	892	4339	12950	--	50	197	22416	20706	489	1026	195
Rudki Tow. zal.	18733	6601	67908	14000	117	5	282	107646	96562	1917	7319	1849
Rudnik Kasa zal. i oszczęd.	5158	738	26173	—	—	1463	—	33533	32085	913	500	35
Rymanów Tow. zal.	14902	13348	238087	41180	—	10954	202	318673	296520	1765	20381	7
Sambor K. z. rękodz. i roln.	6325	2186	26356	22839	—	486	—	58192	35061	19769	1168	2194
Sądowa Wisznia K. z. „Nadz.“	14371	3407	12383	30441	—	1575	—	62177	59528	1213	605	831
Sędziszów Tow. wzaj. kredytu	28582	8981	97853	33445	—	749	6228	175838	144934	1852	21996	7056
Sieniawa Tow. zal.	18114	14688	43234	1500	—	1143	1327	78806	73550	793	3319	2344
Skałat Tow. zal. i kredytowe	45282	12793	47291	43640	—	3294	438	152738	133325	135	14580	4698
Sokal Tow. zalicz.	22599	17163	124752	26971	—	2680	85	193950	148446	1729	40901	2874
Stanisławów Bank mieszcz.	79765	21511	273502	76062	—	9429	1938	462207	437117	3379	10453	11258
Strusów Kasa oszczęd. i poż.	11878	1365	38509	6230	--	2739	77	60798	58591	1774	33	401
Stryj Tow. zalicz.	39767	9904	93528	3000	1518	6714	5196	159627	134716	9486	12592	2833
Szczerzec Tow. Kasy zal.	8513	1617	13687	12583	—	—	11	36410	33614	461	1227	1108
Tarnobrzeg T. zal.	11178	8217	76717	26000	1358	2816	2083	128369	121912	—	1892	4565
Turka Pow. T. zal.	11383	1170	46152	13141	1324	1302	14	74486	70781	1672	439	1594
Ulanów Tow. zal.	3157	493	6811	10821	—	280	—	21562	20688	406	86	382
Ustrzyki dolne Tow. zalicz.	5976	1540	19977	12030	—	717	59	40299	39134	483	663	19
Zakopane Tow. zal.	7280	1379	47695	27412	—	2610	386	86672	85988	378	33	363
Zaleszczyki T. kr. „Wz. pom.“	3540	333	6901	6700	—	1159	348	18941	17262	769	557	353
Zator Tow. zalicz.	1284	96	2597	1550	—	71	—	5598	5245	245	—	108
Złoczów Tow. zal.	98155*)	—	194291	—	—	8116	3889	304451	252959	2388	45338	3766
Żółkiew Tow. zal.	26262	22448	52707	54200	3107	—	1120	159844	145978	3546	9310	1010

tak jak akcyonaryusze, swych praw na następców. Ruchliwa kasa łódzka wystąpiła w tym przedmiocie z inicyatywą i żądała, ażeby członkowie, wychodzący dla jakichbądź powodów z kasy, otrzymywali odpowiednie dowody udziału w kapitale rezerwowym. Ministeryum finansów, wychodząc z tego stanowiska, że kapitał zapasowy, jako główne źródło pokrywania niedoborów stowarzyszenia, w żadnym razie nie może należeć do pojedynczych członków, lecz wyłącznie tylko do samego stowarzyszenia, a wobec wzmiankowanego celu kapitału zapasowego, takowy innego przeznaczenia mieć nie może do czasu zupełnego rozwiązania stowarzyszenia, — zadecydowało, „dotychczasowy paragraf ustawy w przedmiocie funduszu rezerwowego pozostawić bez zmiany“.

*) Pozycya 98155 zł. obejmuje udziały i fundusz rezerwowy.

Czytelnicy „*Głosu*“ przypomną sobie zapewne z dawniejszych sprawozdań, jak wielkiem zaufaniem cieszą się nasze stowarzyszenia. Gdy w czasach przesileń kredyt zamyka swe podwoje dla najpierwszych nawet firm i instytucyj, jedne tylko stowarzyszenia współdzielcze zawsze korzystały i korzystają z coraz większego kredytu. Oto nowy dowód. Rada Banku państwa na posiedzeniu w dniu 10. września r. z. postanowiła wysokość kredytu, udzielanego kasie pożyczkowej przemysłowców łódzkich, podnieść z 100.000 do 200.000 rs. Ta jedna okoliczność, że Bank państwa tak chętnie udziela kredytu stowarzyszeniom współdzielczym, powinna stanowić zachętę do tworzenia nowych stowarzyszeń.

Wykaz zbiorowy ważniejszych pozycyj bilansowych naszych stowarzyszeń kredytowych współdzielczych do 31. grudnia 1896 r.

Miejscowość	Udzielone pożyczki	Lokacye	Udziały	Rezerwy	Zyski	Liczba członków
1. Warszawa	4,175.640	1,163.414	245.815	227.394	38.108	4.198
2. Łódź	9,630.693	1,742.600	973.200	66.349	162.465	626
3. Lublin	1,549.144	863.782	99.199	53.300	19.324	2.470
4. Kielce	451.005	342.538	55.571	17.816	6.309	1.379
5. Łomża	374.310	439.053	52.652	38.279	7.815	1.053
6. Radom¹) . . .	856.018	699.373	125.795	43.960	13.071	3.046
7. Pułtusk	25.088	37.107	6.795	12.506	2.837	273
8. Grójec¹) . . .	105.005	30.674	22.827	9.099	1.857	305
9. Wiskitki . . .	14.545	36.771	8.750	15.354	1.574	151
10. Kalisz	752.562	286.882	15.521	4.961	6.034	1.083
11. Płock	1.823	2.450	181	32	38	151
12. Wieluń	85.566	97.892	13.911	896	4.449	594
13. Piotrków . . .	118.387	43.744	9.006	501	461	458
Razem . . .	18,139.786	5,783.280	1,629.173	490.407	264.382	15.787

¹) Radom i Grójec za 1895 r. — dla braku sprawozdania.

Gdy się zastanowimy nad temi cyframi, uderzy nas przedewszystkiem nadzwyczajny, nieznany nawet w Niemczech, rozwój stowarzyszenia łódzkiego. Na 626 uczestników kasa łódzka udzieliła w r. 1896 9,630.693 rs. pożyczek, wówczas gdy kasa warszawska, przy 4.198 członkach udzieliła tylko 4,175.640 rs. Jakkolwiek charakter rynku łódzkiego ułatwia rozwój operacyj, niemniej jednak tak imponujące cyfry wymownie świadczą o wysokich zdolnościach finansowych przewodników kasy i stwierdzają fakt, że stowarzyszenie łódzkie udziela kredytu tym właśnie i tylko tym, dla których kasa została utworzoną. Drugim argumentem jest, że w stowarzyszeniu łódzkiem na dziesięć prawie milionów pożyczek zarezerwowano na straty tylko 12.600 rs. (pomimo tak częstych przesileń w Łodzi), gdy w naszej kasie na cztery zaledwie miliony pożyczek zarezerwowano na straty aż 14.700 rs. (a fundusz ten wynosi już 47.603 rs.).

Badając rozwój liczby uczestników stowarzyszeń współdzielczych spostrzec można, że po dojściu liczby członków do pewnego punktu kulminacyjnego takowa wprawdzie już się nie powiększa, czasami nawet ulega nieznacznym falowaniom, ale też i nie zmniejsza się znacznie. Takim momentem środkowym dla kasy warszawskiej był rok 1879/80; dla kasy zaś lubelskiej r. 1889. Zobaczmy co się stało:

w Warszawie:
w r. 1879 było 5.411 uczestników
a w r. 1896 „ 4.198 „

w Lublinie:
w r. 1889 było 1.662 uczestników
a w r. 1896 „ 2.470 „

Sądzę, że wszelkie wnioski i komentarze byłyby tu zbyteczne; cyfry powyższe stanowią pyszną ilustracyę działalności społecznej i tendencyi obu stowarzyszeń.

Kwestya ujednostajnienia sprawozdań naszych stowarzyszeń współdzielczych jest bardzo ważną, a załatwić ją można tylko na zjeździe przedstawicieli tych stowarzyszeń. Nie wszystkie, np. stowarzyszenia podają zestawienie pożyczek pod względem ich wysokości, niektóre zaś kasy dane te podają w sposób zbyt ogólnikowy. Niema też w sprawozdaniach wzmianki, na których to pożyczkach stowarzyszenia ponoszą straty. Gdyby nie to, przekonalibyśmy się, że straty ponoszą tylko te stowarzyszenia, które garną się do większych interesów i tylko na tych pożyczkach, które udzielane bywają nie pracownikom, nie rzemieślnikom, nie drobnym przemysłowcom, jednem słowem nie tym, dla których stowarzyszenia współdzielcze istnieją. Pożytecznem też byłoby podawanie w rocznych sprawozdaniach bardziej wyczerpujących danych statystycznych za cały czas istnienia stowarzyszeń. Porównywanie takich danych statystycznych ułatwiłoby wyprowadzanie wniosków i wytknięcie najwłaściwszej drogi działalności na przyszłość.

Na zakończenie sprawozdania wzmiankować jeszcze należy, że sprawa urządzenia przy V. sekcyi Tow. pop. handlu i przemysłu „patronatu“ dla stowarzyszeń współdzielczych jest na dobrej drodze. Od r. 1885 piszący te słowa czynił starania w danym przedmiocie, które dopiero teraz — jak się zdaje — uwieńczone zostaną pomyślnym skutkiem. Jednym z punktów programu „patronatu“ jest „zwoływanie zjazdów przedstawicieli naszych stowarzyszeń współdzielczych“.

Wzmiankę powyższą uzupełniamy wiadomością, że projekt ten jest już faktem dokonanym. Przy sekcyi handlowej warszawskiego oddziału Tow. popierania przem. i handlu powstał Wydział dla spraw stowarzyszeń udziałowych. Na przewodniczącego Wydziału powołano prof. Witołda Załęskiego, na sekretarza p. Nikodema Krakowskiego, na członków zaś pp. Kirszrot-Prawnickiego, Edwarda Janzena, Dominika Wutnowskiego i Władysława Rawicza. Nowy Wydział zorganizował już nową kasę zaliczkowo-wkładową, której założycielami są miejscowi rzemieślnicy.

Ruch stowarzyszeń.

Posiedzenie Wydziału Związku stow. zarob. i gosp. odbyło się we Lwowie dnia 10. lipca b. r. pod przewodnictwem zastępcy Prezesa p. Wojciecha Biechońskiego.

Obecni Członkowie Wydziału pp.: Alfred Bandrowski, Hilary Filasiewicz, dr. Jacek Jabłoński, dr. Wiktor Lechowski, Teofil Merunowicz, ks. Filemon Reszetyłowicz, Tadeusz Romanowicz, Franciszek Zima i Bolesław Żardecki. — Ze strony biura Związku pp. Narcyz Ulmer, sekretarz i Ignacy Domagalski, lustrator.

Sprawozdanie Sekretarza z czynności biura Związku za czas od 2. lutego do 10. lipca 1897 przyjęto do zatwierdzającej wiadomości i powzięto szereg uchwał, dotyczących wykonania poszczególnych spraw.

Sprawozdanie Lustratora z 62 lustracyi, które w czasie od 1. stycznia do 30. czerwca b. r. dokonane zostały przez Lustratora (32), Sekretarza (10) i Delegatów Związku (20); — z pomiędzy ostatnich zaś najwięcej, bo 17 przeprowadził rewid. Banku kraj. p. Strzyżowski — przyjęto do wiadomości. — W dyskusyi powzięto uchwały, dotyczące sanacyi dwóch stowarzyszeń. Bardzo przeważna część sprawozdań zawiera zarzuty, że wnioski lustratora i delegatów nie bywają przez Zarządy stowarzyszeń należycie uwzględniane i zalecenia Prezydyum Związku nie dość skutecznie wpływają na ulepszenia organizacyi wewnętrznej stowarzyszeń. Uchwalono przedstawić najbliższemu Walnemu zgromadzeniu odpowiednie wnioski do uchwały.

Sprawa obsadzania posad urzędników w stowarzyszeniach związkowych, pozostająca zbyt często w bezpośrednim związku z sanacyą interesów stowarzyszeń, była przedmiotem obszernej dyskusyi i ma być osobno w czasopismie „*Związek*" opracowaną *).

W sprawie założenia Banku związkowego odczytano reskrypt Ministerstwa spraw wewnętrznych, które zapewnia o udzieleniu koncesyi na założenie Spółki akcyjnej, pod warunkiem wprowadzenia pewnych zmian w statucie. — Uchwalono zwołać Komitet założycieli dla powzięcia stosownych uchwał.

Rządowy projekt zmiany ustawy o stowarzyszeniach zarob. i gosp. z r. 1873 ogłoszony zostanie drukiem, nadto zwołaną zostanie ankieta z przedstawicieli stowarzyszeń i posłów, sprawą tą zajmujących się, której uchwały przedłożone zostaną najbliższemu Walnemu zgromadzeniu Delegatów Związku.

Przyjęto do Związku: Towarzystwo zaliczkowe w Krościenku nad Dunajcem i Katolickie Towarzystwo rolniczo-zaliczkowe w Wadowicach. Upoważniono zaś Prezydyum do przyjęcia do Związku stowarzyszeń nowopowstałych w Busku, Nowym Targu, Ropczycach i Brzeżanach (miejskie Tow. oszcz. i zaliczek, istniejące od r. 1864, a obecnie zarejestrowane) — jeżeli zarządzić się mająca lustracya dodatnie wykaże rezultaty.

Zakład kredytowy włościański w likwidacyi odniósł się do Wydziału Związku z prośbą o zachęcenie stowarzyszeń związkowych, by przez nabycie pretensyi, lub pośrednictwo w uregulowaniu długów włościańskich w odnośnych powiatach, ułatwiły Zakładowi zupełną likwidacyę jego interesów, dla dobra ogółu, a przedewszystkiem włościan w zakładzie zadłużonych. Po wyjaśnieniach, udzielonych przez Członka Wydz. Związku i Komitetu likwidacyjnego p. Dyr. Zimę, uchwalono wystosować odpowiednio umotywowaną odezwę do Zarządów tych stowarzyszeń, w których okręgu działania znajdują się włościanie, zadłużeni w likwidującej instytucyi. — Biuro Związku pośredniczyć będzie pomiędzy Zakładem a stowarzyszeniami.

Instrukcya praktyczna o nowej ustawie podatkowej w zastosowaniu do stowarzyszeń, zostanie opracowaną przez osobę fachową, w porozumieniu z biurem Związku i ogłoszoną drukiem.

Dwom niezamożnym stowarzyszeniom uchwalono wyjątkowo obniżyć wkładki na cele Związku, dwom zaś, które likwidują pozasądownie, odpisano zaległe wkładki.

W końcu uchwalono, że następne posiedzenie Wydziału odbędzie się w Łańcucie.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu maju b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Nowe stowarzyszenia:

Sanocki c. k. Sąd obwodowy jako handlowy ogłasza, że w rejestrze stowarzyszeń wpisał firmę: „Vorschuss-Verein in Baligród, Genossenschaft mit beschränkter Haftung", po polsku „Towarzystwo zaliczkowe w Baligrodzie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką" — z siedzibą w Baligrodzie, z tem,

*) P. artykuł wstępny.

że przedmiotem przedsiębiorstwa polegającego na statucie z daty Baligród dnia 20. sierpnia 1896 jest:

a) zajęcie się interesami kredytowemi, celem taniego dostarczenia członkom do prowadzenia handlu, przemysłu i gospodarstwa potrzebnych środków pieniężnych — opartemi na wspólnym kredycie wszystkich członków;

b) przyjmowanie od członków kapitałów celem ulokowania takowych na procent;

c) przyjmowanie od członków towarów lub innych produktów celem przechowywania takowych we własnych lub wynajętych magazynach i szpichlerzach (§. 4. stat.).

Zarząd stowarzyszenia sprawuje Dyrekcya, w której skład wchodzą pp. Moses Lieber, prywatyzujący w Baligrodzie zamieszkały, jako dyrektor — Israel Rappaport, prywatyzujący w Baligrodzie zamieszkały, jako kasyer — i Hersch Garfunkel właściciel realności, w Baligrodzie zamieszkały, jako kontrolor.

Wszelkie obwieszczenia pochodzące od stowarzyszenia będą ogłaszane za pomocą publicznych plakatów — i mogą też być umieszczane w jednym z publicznych dzienników (§. 89. statutu).

Każdy członek stowarzyszenia odpowiada za zobowiązania stowarzyszenia tylko do potrójnej wysokości swoich udziałów (§. 7. statutu) z wliczeniem tychże udziałów, że do podpisu firmy potrzebne są podpisy dwu członków Dyrekcyi.

(Uchwała z dnia 11. maja 1897 l. 2.983).

Sanocki c. k. Sąd obwodowy jako handlowy ogłasza, że w rejestrze stowarzyszeń wpisał firmę: „Kasa pożyczkowa i oszczędności w Długiem pod Zarszynem, stowarzyszenie zarejestrowane z dwudziestokrotną ograniczoną poręką“.

Przedmiotem przedsiębiorstwa polegającego na statucie z daty Długie pod Zarszynem dnia 10. października 1896 l. rep. 1.724 jest dostarczanie swoim członkom na umiarkowany procent gotowych pieniędzy, potrzebnych im do gospodarstwa, rzemiosła, handlu i przemysłu, za pomocą wspólnego kredytu wszystkich członków, a to tak na weksle, jakoteż na skrypta dłużne, podpisane przez żądającego pożyczki i ręczycieli jako solidarnych dłużników, przyjmowanie wkładek oszczędności na oprocentowanie.

Ogłaszania i zawiadamiania w sprawach stowarzyszenia, podpisane przez dwóch członków Dyrekcyi, ogłaszane będą w gazecie „Głos Narodu“.

Odpowiedzialność członków jest ograniczoną do dwudziestokrotnej wysokości wkładki, firmę stowarzyszenia podpisuje dyrektor lub jego zastępca i jeden członek Dyrekcyi. Na Walnem zgromadzeniu członków założycieli stowarzyszenia obrani zostali członkami Dyrekcyi na przeciąg trzech lat: Franciszek Bieleń, Franciszek Pietrzkiewicz i Wojciech Bieleń, zamieszkali w Długiem.

(Uchwała z dnia 27. kwietnia 1897 l. 1.238).

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1896.

70. Monasterzyska. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek zysków i strat.* Zyski: z rachunku odsetek 2.760·50. Straty: z rachunku administracyi 1.962·62 1/2, do rachunku bilansu: saldo na 1897 r. 797·87 1/2; razem 2.760·50. *b) Bilans.* Stan bierny: z rachunku udziałów 12.476·57, z rachunku wkładek na rachunek bieżący 36.462·98, z rachunku długów zaciągniętych 4.168·54, z rachunku odsetek 525·70, z rachunku funduszu rezerwowego 3.004·—, z rachunku strat i zysków 797·87 1/3; razem 57.435·66 1/2. Stan czynny: z rachunku pożyczek 53.289·16, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 37·60, z rachunku odsetek zaległych 874·10, z rachunku zapasu druków 58·—, z rachunku zaliczek procesowych 294·26 1/2, z rachunku lokacyi 236·—, z rachunku kasy 2.646·54; razem 57.435·66 1/2.

71. Radymno. Kasa zaliczkowa. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 2.064·52. Straty: z rachunku kosztów urządzenia i ruchomości 25·—, z rachunku kosztów administracyi i podatków 1.432·36, z rachunku kosztów nieruchomości 167·75, do rachunku bilansu: saldo za rok 1897 439·41; razem 2.064·52. *b) Bilans.* Stan bierny: z rach. udziałów 10.063·32, z rachunku wkładek na rachunek bieżący 17.854·92, z rachunku długów zaciągniętych 16.860·—, z rachunku odsetek (naprzód pobranych) 895·60, z rachunku funduszu rezerwowego 2.460·83, z rachunku strat i zysków 439·41; razem 48.574·08. Stan czynny: z rachunku pożyczek 45.595·78, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 102·52, z rachunku odsetek zaległych (zwłoki) 621·04, z rachunku kosztów ruchomości 218·04, z rachunku administracyi 18·82, z rachunku nieruchomości realności 1.350·—, z rachunku zapasu druków 150·—, z rachunku zaliczek procesowych 127·54, z rachunku lokacyi w Przemyślu 200·—, z rachunku kasy gotówka 190·34; razem 48.574·08.

72. Kałusz. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: z rachunku odsetek 3.696·18, z rachunku nieruchomości 706·32; razem 4.402·50. Straty: z rachunku kosztów urządzenia 17·74, z rachunku kosztów administracyi i podatków 2.705·02, do rachunku bilansu: saldo na rok 1897 1.679·74; razem 4.402·50. *b) Bilans.* Stan bierny: z rachunku udziałów 23.154·38, z rach. wkładek oszczędności 54.509·51, z rachunku długów zaciągniętych 16.100·—, z rachunku odsetek naprzód pobranych 321·61, z rachunku funduszu

rezerwowego 6.919·99, z rachunku rezerwy strat 804·80, z rachunku depozytów 258·17, z rachunku strat i zysków 1.679·74; razem 103.748·20. Stan czynny: z rachunku pożyczek 84 673·95, z rachunku odsetek naprzód zapłaconych 129·55, z rachunku odsetek zaległych 8.041·97, z rachunku kosztów nieruchomości 3.259·35, z rachunku lokacyi 2.904·50, z rachunku kosztów procesowych 3.489·65, z rachunku inwentarza 162·—, z rachunku kasy 902·23, z rachunku kosztów administracyi 185·—; razem 103.748·20.

73. Sieniawa. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Winien: z rachunku odsetek 3.543·71. Ma: z rachunku kosztów urządzenia 3·94, z rachunku kosztów administracyi 1.640·—, z rachunku kosztów procesowych 50·—, do rachunku bilansu: saldo na rok 1897 1.849 77; razem 3.543·71. *b) Bilans.* Stan bierny: z rachunku udziałów 17.529·06, z rachunku wkładek na rachunek bieżący 41.559·87, z rachunku odsetek naprzód pobranych 806·73, z rachunku funduszu rezerwowego 13.700·19, z rachunku rezerwy podatkowej 13·04, z rachunku strat i zysków 1.849·77, z rachunku pozostałość z zysku z r. 1895 831·03; razem 76.289 69. Stan czynny: z rachunku pożyczek 70.581·92, z rachunku odsetek zaległych 3.129·95, z rachunku kosztów ruchomości 35·43, z rachunku zapas druków 42·49, z rachunku zaliczek procesowych 251·72, z rachunku realności 362·78, z rachunku lokacye 100·—, z rachunku kasy 1.785·40; razem 76.289 69.

74. Sokal. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Straty: z rachunku kosztów administracyi 3.926·16 1/2, z rach. urządzenia i ruchomości 36·80, do rachunku bilansu: saldo za r. 1896 3.733·90; razem 7.696·86 1/2. Zyski: z rach. odset. 7.696·86 1/2. *b) Bilans.* Stan bierny: udziały 22.265·47, wkładki na rach. bieżący 124.784·34, długi Towarzystwa 38.375·93 1/2, Bank krajowy rachunek dotacyi 2.270·87, odsetki (naprzód pobrane) 1.069·78, fundusz rezerwowy 14.497·35, fundusz możliwych strat 1.535·01, rezerwa podatkowa 174·79, czysty zysk 3.733 90; razem 208.707·44 1/2. Stan czynny: gotówka 6.650·54, pożyczki 158.174·03, Bank krajowy rachunek kaucyi 900·—, odsetki zapłacone na r. 1897 220·91 1/2, odsetki zaległe za r. 1896 3.312·74, koszta administracyi 135·—, urządzenie i ruchomości 331·20, zaliczki procesowe 1.201·32, efekta 3.367·14, własna realność 34.215·23, nieruchomość 199·33; razem 208.707·44 1/2.

Rachunek dochodów i wydatków
Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych
za czas od 1. stycznia do 30. czerwca 1897.

A. Dochody.

1. Gotówka	394·83
2. Wpisowe	10·—
3. Wkładki stowarzyszeń	5.815·02
4. Subwencye i dochody nadzw. na lustracye	400 64
5. Zwroty zaliczek na płace	42·—
6. Wydawnictwo czasopisma „Związek“	778·50
7. „ statystyki	137·75
8. Sprzedaż druków i ksiąg	1.049·93
9. Fundusze obce (sprzedaż podręcznika)	354·—
Razem	8.982·67

B. Wydatki.

1. Zwrot wkładek stow.	14·56
2. Płace	3.263·—
3. Fundusz zaopatrzenia	206 02
4. Podatki i należytości	106·42
5. Wydatki kancelaryjne	63·62
6. „ nadzwycz. i remuneracye	281·48
7. Koszta lustracyj	676·80
8. „ podróży członków Wydziału	312·38
9. Wydawnictwo czasopisma „Związek“	447·51
10. „ statystyki	194·80
11 Koszta druków i ksiąg	684·52
12. Spłata pożyczki w Banku zaliczk.	500·—
13. Fundusze obce (podręcznik)	151·92
14. Gotówka	2.079·64
Razem	8.982·67

We Lwowie, dnia 2. lipca 1897.

T. Merunowicz. *N. Ulmer,* sekretarz.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.